

การมีส่วนร่วมในมุมมองหลังนวยุค

Postmodern Perspective in the Principle of Participation

เมธา ทริมเทพาธิป

ดร., อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาปรัชญาและจริยศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ต้องการตอบคำถามว่า “การมีส่วนร่วมในมุมมองปรัชญาหลังนวยุคเป็นอย่างไร” และพบคำตอบว่า การมีส่วนร่วมในมุมมองปรัชญาหลังนวยุคที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอันเป็น หลักความร่วมมือของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช บรมราชบพิตร สรุปลงเป็นหลักธรรมาภิบาล เพื่อแก้ปัญหาคอร์รัปชัน นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลในภาคธุรกิจเอกชน ล้วนมาจากหลักปรัชญาพื้นฐานของ กระบวนทรรศน์หลังนวยุค โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชาติ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนที่เข้ามาร่วมงานในทุกภาคส่วน มุ่งเน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจ เกิดความรักความเข้าใจจนถึง เกิดความสามัคคีเกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาประเทศชาติร่วมกัน มีจริยธรรมดูแลกันด้วยพลัง สร้างสรรค์ พลังปรับตัว พลังร่วมมือ และพลังแสวงหา เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างไม่หยุดยั้งด้วย สัญชาตญาณปัญญาและมีวิจรรย์ญาณที่ดี สามารถพัฒนาตน พัฒนาคคน พัฒนางาน พัฒนาประเทศให้เกิด ความมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

สำหรับข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยได้เสนอแนะหัวข้อการวิจัยไว้ดังนี้ (1) การมีส่วนร่วม ในมุมมองหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 (2) การมีส่วนร่วม ในมุมมองปรัชญาธรรมาภิบาล และ (3) การมีส่วนร่วมในมุมมองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, หลังนวยุค

Abstract

The research need aimed at giving the answer to "What is Postmodern Perspective in the Principle of Participation?". The research found out that Postmodern Perspective on sufficiency economy philosophy for the participation, which is the cooperation principle of His Majesty King Bhumibol Adulyadej, leading to the good governance policy of abolishing all for corruption and the good management in the private business. They all come from the basic philosophy of postmodernity, with the goal for improving the quality of life the people at the national level, focusing on the participation of attending all sectors, on the understanding and loving to the point of harmony and development of quality of life of the

nation as a whole, through the ethic of caring by creativity, adaptability, synergy, and power of searching. For the incessant development of quality of life through intuition, intelligence and good judgment. To be able to develop the self, the people and work so that the country may be stable and sustainable.

As suggestions for future research, the topics are proposed as follows: 1) the participation in the working principle in the perspective of His Majesty King Bhumibol Adulyadej, 2) the participation in the perspective of the Philosophy of good governance and, 3) the participation in the perspective of sufficiency economy.

Keywords: Participation, Postmodern

บทนำ

การมีส่วนร่วม (participation) เป็นหลักการที่กล่าวถึงกันมากมายหลังวิกฤตเศรษฐกิจของไทยเมื่อ พ.ศ. 2540 และมีการกำหนดให้ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ตลอดจนกำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนในกรณีต่างๆ ไว้ในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ด้วย ในรัฐธรรมนูญ 2550 ก็กำหนดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ในกรณีต่างๆ หลายกรณีเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะกรณีที่เกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของประชาชน การกระทำหรือการพัฒนาที่จะกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน จึงเกิดมี “การประชาพิจารณ์” “การประชาคม” เพื่อแสดงว่าในประเด็นที่จะทำได้นั้นต้องมีส่วนร่วมจากประชาชน เป็นการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม (ธนากร สังเขป, 2556, หน้า 44)

การมีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนรวมในประเทศทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา กระบวนการยุติธรรม ฯลฯ แต่ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นก็คือ เจ้าหน้าที่ภาครัฐและประชาชนยังขาดความรู้เกี่ยวกับรากฐานทางปรัชญาที่เป็นโครงสร้างทางความคิดให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนได้อย่างพอเพียง ดังนั้น การวิจัยเชิงปรัชญาในหัวข้อการมีส่วนร่วมในมุมมองหลังนวยุคจึงต้องการแสดงถึงเหตุผลเชิงปรัชญาเพื่อตอบคำถามว่า การมีส่วนร่วมในมุมมองปรัชญาหลังนวยุคเป็นอย่างไร และชี้ถึงหลักปรัชญาที่เป็นพื้นฐานของเครื่องมือในการสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดความพอเพียงจนถึงขั้นฉันทามติทั้งในด้านภาครัฐและภาคเอกชน โดยอาศัยอาศัยแนวคิดพื้นฐานสำหรับการวิเคราะห์จากแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมที่สำคัญ เช่น แนวคิดการมีส่วนร่วมในพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2551, หน้า 65-75), แนวคิดการมีส่วนร่วมในหลักธรรมมาภิบาล (ดร.เมธา หริมเทพาธิปและเอนก สุวรรณบัณฑิต, 2559, หน้า 213-221), แนวคิดตัวแบบขั้นบันไดการมีส่วนร่วมของพลเมืองของไอน์สไตน์ (Shery R. Arnstein, 1969, pp. 214-215), แนวคิดตัวแบบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของ IAP2 (Shery R. Arnstein, 1969, pp. 215-216), ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (DePoy&Gilson, 2012, pp. 121-122), ทฤษฎีความต้องการของแมกคิลแลนด์, (David C. McClelland,

1958, pp. 12-13) ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบภวนิยมของแฟรงเคิล (Corey, 1996, pp. 171-172) เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าการวิจัยครั้งนี้จะถูกนำไปพัฒนาให้เป็นหลักการพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานกระบวนการที่สร้างสรรค์ และช่วยให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในมุมมองปรัชญาหลังนวยุค

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่มุ่งศึกษาแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ความหมายการมีส่วนร่วม รูปแบบการมีส่วนร่วม ระดับการมีส่วนร่วม ปัจจัยและเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ตลอดจนแนวคิดและทฤษฎีที่สำคัญเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ส่วนหลักปรัชญาหลังนวยุคนั้น ได้ศึกษาบนพื้นฐานแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการ 5 ซึ่งเป็นส่วนของปรัชญาบริสุทธิ์ของมนุษย์ที่ได้แสดงออกมาผ่านความเชื่อ ความคิด ความรู้สึก โดยแบ่งรูปแบบปรัชญาออกเป็น 5 ยุค ได้แก่ กระบวนทัศน์ยุคดึกดำบรรพ์ (Primitive Paradigm) กระบวนทัศน์ยุคโบราณ (Ancient Paradigm) กระบวนทัศน์ยุคกลาง (Medieval Paradigm) กระบวนทัศน์นวยุค (Modern Paradigm) และกระบวนทัศน์หลังนวยุค (Postmodern Paradigm) หลังจากนั้นจะนำข้อมูลที่ศึกษาเหล่านี้มาวิเคราะห์และตีความในเชิงปรัชญาเพื่อให้รู้และเข้าใจถึงการมีส่วนร่วมในมุมมองปรัชญาหลังนวยุค

การทบทวนวรรณกรรม

1. การศึกษาแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนในการดำเนินงานร่วมกัน (Erwin William, 1976, p. 17-18) ไม่ว่าจะเป็นในด้านการแก้ปัญหาหรือการพัฒนา โดยร่วมกันคิด พิจารณา ตัดสิน การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2526, หน้า 20) อันมีผลกระทบต่อประชาชนเอง เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยเฉพาะฝ่ายที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการยอมรับอย่างเป็นฉันทามติในการดำเนินงานที่เกิดขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่สำคัญสำหรับนำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ (1) แนวคิดการมีส่วนร่วมในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (2) แนวคิดการมีส่วนร่วมในหลักธรรมาภิบาล (3) แนวคิดตัวแบบขั้นบันไดการมีส่วนร่วมของพลเมืองของไอน์สไตน์ และ (4) แนวคิดตัวแบบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนของ IAP2

ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่สำคัญสำหรับนำมาศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ทฤษฎีใหญ่ๆ คือ (1) ทฤษฎีความต้องการ ได้แก่ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of need) ทฤษฎีความต้องการของแมคเคลลันด์ (McClelland's Need Theory) (2) ทฤษฎีการให้คำปรึกษา ได้แก่ ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบภวนิยมของแฟรงเคิล (Corey, 1996, pp. 171-172) ทฤษฎีการ

ให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Corey, 1991, pp. 266-447) ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบเกสต์สท์เพิร์ลล์ (Corey, 1996, pp. 224-225) ทฤษฎีการให้คำปรึกษาแบบจิตวิเคราะห์ (Corey, 1996, pp. 92-93) ทฤษฎีเกี่ยวกับอารมณ์ของเจมส์-แลงก์ (James-Lange Theory) (Baron, 1996, p. 385) ทฤษฎีอารมณ์ของแคนนอน-บาร์ด (Cannon Bard Theory) (Baron, 1996, p. 385) ทฤษฎีความคาดหวังของวรูม (อเนก สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อุดุลพัฒน์กิจ, 2550, หน้า 158) ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ ฟรอยด์

2. ปรัชญาหลังนวยุค มีสกุลความคิดสำคัญอยู่ 3 สกุลใหญ่ คือ สกุลความคิดหลังโครงสร้างนิยม (Poststructuralism) สายฝรั่งเศส (The French thought) สกุลความคิดของสำนักคิดแฟรงค์เฟิร์ต (Frankfurt School) สายเยอรมัน และสกุลความคิดหลังนวยุคนิยม (Postmodernism) ของอเมริกัน ในวงการปรัชญาหลังนวยุคของไทย กิรติ บุญเจือ ได้นำเอาแนวคิดปรัชญาหลังนวยุคทั้ง 3 กระแสมาทดลองสร้าง กระบวนทรรศน์สำหรับตีความปรัชญาตะวันตก ซึ่งโดยปกติแล้วปรัชญาตะวันตกแบ่งออกเป็น 4 ยุคหรือ 4 กระบวนทรรศน์ ตามการแบ่งเชิงประวัติปรัชญาตะวันตก กิรติ บุญเจือ ได้เพิ่มช่วงก่อนประวัติปรัชญาเข้าอีก 1 กระบวนทรรศน์ รวมเป็น 5 กระบวนทรรศน์ (Kirti Bunchua, 2014, p. 4) ซึ่งตัวท่านเองได้เคยนำแนวคิดนี้ไปเสนอที่ประชุมโต๊ะกลม (symposium) ที่วอชิงตัน ดี.ซี. (Washington, D.C.) ประเทศสหรัฐอเมริกา ตลอดทั้งได้ปรับปรุงเรื่อยมาตามลำดับจนถึงขณะนี้ และอาจจะต้องปรับปรุงต่อไปอีกเพื่อแก้ปัญหาขัดข้องที่อาจจะพบเห็นต่อไป เพื่อให้ใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถวิพากษ์วิจารณ์ปรัชญาได้ลึกซึ้งยิ่ง ๆ ขึ้นไป ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดปรัชญาหลังนวยุค จำเป็นต้องศึกษาถึงปรัชญาบริสุทธิ์ของแต่ละกระบวนทรรศน์ให้เข้าใจเสียก่อน โดยเริ่มต้นศึกษาถึงที่มาของคำว่า กระบวนทรรศน์ เป็นเบื้องต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เริ่มต้นจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วมทั้งในด้านสังคมศาสตร์ จิตวิทยา มานุษยวิทยา และจริยศาสตร์ จากนั้นจะศึกษาแนวคิดทางด้านปรัชญาหลังนวยุค โดยศึกษาในเชิงกระบวนทรรศน์ทางปรัชญาที่แบ่งออกเป็น 5 กระบวนทรรศน์ โดยเน้นกระบวนทรรศน์ที่ 5 คือ กระบวนทรรศน์หลังนวยุคทั้งที่เป็นปรัชญาหลังนวยุคสายสุดขั้วและปรัชญาหลังนวยุคสายกลาง เพื่อรวบรวมสิ่งที่ได้ศึกษาเหล่านั้นมาวิเคราะห์ตีความเพื่อให้ทราบถึงการมีส่วนร่วมในมุมมองปรัชญาหลังนวยุค สำหรับในท้ายบทจะเป็นข้อสรุป และข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจ

ผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมในมุมมองปรัชญาหลังนวยุคที่มีต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักความร่วมมือของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช หลักธรรมาภิบาลเพื่อแก้ปัญหาคอร์รัปชัน และหลักบรรษัทภิบาลในภาคธุรกิจเอกชน ล้วนมีเป้าหมายเดียวกันคือเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชาติ ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของคนที่เข้ามาร่วมงานในทุกภาคส่วน มุ่งเน้นให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกิดความรัก ความเข้าถึง เกิดความสามัคคี เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาประเทศชาติร่วมกัน มีจริยธรรมดูแลกัน (เมธา หริมเทพาธิป และ อเนก สุวรรณบัณฑิต, 2559, หน้า 82) ด้วยความสร้างสรรค์ รู้จักปรับตัว แสวงหาความ

ร่วมมือ และมีพลังแสวงหา (เมธา ทริมเทพาธิปและคณะ, 2558, บทคัดย่อ) เพื่อเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายอย่างไม่หยุดยั้ง การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยสัญชาตญาณปัญญาและมีวิจารณ์ญาณที่ดีสามารถพัฒนาคน พัฒนางาน พัฒนาประเทศให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

อภิปรายผลการวิจัย

การมีส่วนร่วมในมุมมองปรัชญาหลังนวยุคมีเป้าหมายเดียวเช่นเดียวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักความร่วมมือของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช หลักธรรมาภิบาลเพื่อแก้ปัญหาคอร์รัปชัน และหลักบรรษัทภิบาลในภาคธุรกิจเอกชน เนื่องจากมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยสร้างสรรค์ปรับตัว ร่วมมือ และแสวงหา “พลังสร้างสรรค์” เกิดขึ้นจากการยึดเหนี่ยวแต่ไม่ยึดติด การคิดนอกกรอบ ไม่ติดตำรา การระเบิดจากภายใน การรื้อสร้างใหม่ด้วยหลักการย้อนอ่านใหม่หมด ไม่ลดอะไรเลย (reread all, reject non) และเมื่อใดที่รู้ว่าพลังสร้างสรรค์เกิดการเบียดเบียนตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม ควรมีการตรึงตรองสิ่งที่ทำอย่างมีวิจารณ์ญาณเพื่อให้เกิด “พลังปรับตัว” แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่างอย่างสร้างสรรค์ และเพื่อให้เกิดความสุขความสำเร็จร่วมกันจำเป็นต้องใช้ “พลังร่วมมือ” ในการแสวงหาการมีส่วนร่วม เริ่มตั้งแต่ร่วมรับข้อมูล ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมทำ ร่วมติดตามประเมินผล และร่วมรับผิดชอบ และเมื่อใดที่เห็นว่าการสร้างสรรค์ร่วมกันในกิจกรรมต่างๆ มีสิ่งที่ขาดหาย ก็ใช้ “พลังแสวงหา” เพื่อเติมเต็มสิ่งที่ขาดหายนั้นให้เกิดความสมดุลในการทำงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตน พัฒนาคน และพัฒนางานในทิศทางที่ถูกต้อง เหมาะสม พอเพียง และมีความสุขร่วมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในงานของส่วนรวมย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องมีการเสวนากันเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจ มีการให้และรับข้อมูลซึ่งกันและกัน สังคมปัจจุบันได้นำเอาวิธีการเสวนาของปรัชญาหลังนวยุคไปใช้อย่างกว้างขวาง ในแวดวงวิชาการใช้คำว่า “สุนทรียสนทนา” (Dialogue) (EPA, 2002, p. 3) วงจรเสวนาควรดำเนินไปตามนโยบายที่เหมาะสม ได้แก่ การสนทนาจะเริ่มจากความสุภาพ ให้เกียรติผู้ร่วมเสวนา รักษาตัวตนก่อน เป็นการสงวนท่าทีของกันและกัน เมื่อวงเสวนาไหลลื่นก็เริ่มมีการเผยตัวตนแสดงออก ถ้าการแสดงออกนั้นได้รับการยอมรับ (ถ้าไม่ได้รับการยอมรับก็กลับไปเติม) เมื่อได้ฝึกร่วมกันก็จะมี การสืบค้น มีการใคร่ครวญด้วยวิจารณ์ญาณ (critical mind) คือ วิเคราะห์ (analysis) วิจักษ์ (appliciat) วิชาน (application) (พระครูธรรมศาสนโฆสิตและคณะ, 2560, หน้า 118) หาข้อดีข้อเสีย เห็นข้อจำกัด และมีการยอมรับตนเองตามที่เป็นจริงว่าทุกคนต่างทำหน้าที่บนข้อจำกัด ซึ่งจะช่วยลดตัวตนและอาการตรึงเครียดในการทำงานที่มุ่งความสมบูรณ์แบบมากจนเกินไป หากทำกันอย่างมีคุณภาพจะก่อให้เกิดปัญญา เห็นใจเขาใจเราด้วยความรักในเพื่อนมนุษย์ เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทั้งในระดับความเข้าใจ (understanding) และเข้าถึงในเชิงปัญญาปฏิบัติ (prudence or phronesis) ที่เกิดจากการลงมือทำเพื่อพิสูจน์ความเข้าใจที่เกิดขึ้น การเกิดใหม่ของความคิดร่วมกันทั้งในระดับเข้าใจและเข้าถึงจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมซึ่งนำไปสู่ความสามัคคี ซึ่งเป็น

คุณลักษณะของการเป็นสมบัติร่วม ประกอบกันขึ้นมาเป็นความคิดสร้างสรรค์ มีการแบ่งปันความสำเร็จให้กัน และกัน มีความเข้าใจกันมากขึ้น ให้เกียรติกันมากขึ้น แต่ข้อสรุปก็ไม่จำเป็นต้องเป็นอันเดียวกันก็ได้ คือเป็นลักษณะ “แสวงหาจุดร่วม สงวนจุดต่างอย่างสร้างสรรค์” สิ่งใดที่เห็นร่วมกันก็นำมาปฏิบัติร่วมกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่วนใดที่เห็นต่างกันให้ถือเป็นพรสวรรค์ของแต่ละฝ่าย นำมาซึ่งการกำหนดแนวร่วมให้ไปในทิศทางเดียวกัน เกิดการแบ่งกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันในแต่ละหน้าที่ เกิดเอกภาพบนความหลากหลายร่วมกัน จากความรักความเข้าใจ ความจริงใจ การมีส่วนร่วม รู้จักแบ่งปัน มีความสามัคคี มีความกล้าหาญและเสียสละร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในมุมมองหลังนวยุค (Postmodern Perspective in The Principle of Participation) ในครั้งนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ตีความเพื่อตอบปัญหาการวิจัยที่ว่า “การมีส่วนร่วมในมุมมองปรัชญาหลังนวยุคเป็นอย่างไร” ซึ่งเป็นการศึกษาในเชิงลึกจึงมีข้อจำกัดในด้านการวิเคราะห์ในมุมมองอื่นๆ ที่น่าสนใจ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมในมุมมองหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9
2. การมีส่วนร่วมในมุมมองปรัชญาธรรมมาภิบาล
3. การมีส่วนร่วมในมุมมองปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายการอ้างอิง

- การศาสนา, กรม. (2525). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง**. กรุงเทพฯ: กรมการศาสนา.
- ธนากร สังเขป. (2556). **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วิ.พรินทร์ 1991 จำกัด.
- พระครูธรรมศาสนโฆสิต, เมธา ธรรมเทพาธิป, กิรติ บุญเจือ. (2560). “การตีความมรรคมืองค์ 8 ตามหลัก
หลังนวยุคสายกลาง : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน”. **วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์**.
13 (2) (พฤษภาคม-สิงหาคม) : 110-118.
- เมธา ธรรมเทพาธิป, กิรติ บุญเจือ และพระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตม. (2558). “เกณฑ์ตัดสินความจริงตามหลักกา
ลามสูตร : การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิธาน”. **วารสารวิชาการธรรมสาร**. 13 (3) : 69-78.
- _____, อนนท สุวรรณบัณฑิต. (2559). “พัฒนาอย่างพอเพียงด้วยการมีส่วนร่วมเพื่อธรรมาภิบาล”. ใน
รวีช ตาแก้ว/ (บก.). **ประเทศไทยกับธรรมาภิบาลด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. กรุงเทพฯ:
หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาปรัชญาและจริยศาสตร์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- สำนักคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2551). **ธรรมนูญชีวิต 9 ประการตามรอยพระยุคลบาท**. กรุงเทพฯ :
อมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด มหาชน.
- อนนท สุวรรณบัณฑิต และภาสกร อุดุลพัฒนกิจ. (2550). **จิตวิทยาบริการ**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์อดุลพัฒนกิจ.
- Baron, J. (1996). **Essentials of Psychology**. Allyn & Bacon. A Division of Simon & Schuster. Inc.

- Corey. G. (1991). **Theory and Practice of Counseling**. Pacific Grove. CA : Brooks/Cole Publishing Company.
- _____. (1996). **Theory Practice of Counseling and Psychotherapy : Second Edition**. Pacific Grove. CA : Brooks/Cole Publishing Company.
- David C. McClelland. (1958). "Methods of Measuring Human Motivation". in John W. Atkinson. ed. **Motives in Fantasy. Action and Society**. Princeton. N.J.: D. Van Nos-trand.
- DePoy. Elizabeth & Gilson. Stephen. (2012). **Human Behavior Theory and Application : A Critical Thinking Approach**. Sage Publications. Inc.
- Environmental Protection Agency. Office of Emergency and Remedial Respond. (2002). April **Superfund Community Involvement Manual**. Handbook. Washington D.C. : US. EPA.
- Erwin William. (1976). **Participation Management : Concept Theory and implementation**. Atlanta Ga : Georgia State University.
- Kirti Bunchua. (2014/2557). “84,000 Dhamma Khandhas are for Scholars, Not for Educators”. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**. 7 (1) : 1-15.
- Shery R. Arnstein. (1969). “A Ladder of Citizen Participation”. **Journal of the American Planning Association**. 35 July. 1969.